

ПРОГРАМОВІ ВИМОГИ З РИТОРИКИ

Тема 1. Роль мистецтва красномовства в духовно-моральному та інтелектуальному розвитку сучасної Української держави

1. Визначення риторики від давнини до сучасності.
2. Риторика й ораторське мистецтво.
3. Місце риторики серед інших наук.
4. Риторична формула: закони управління мисленнєво-мовленнєвою діяльністю.
5. Сутність і зміст риторичних законів як системи: концептуальний; моделювання аудиторії; стратегічний; тактичний; мовленнєвий; ефективної комунікації; системно-аналітичний.
6. Предмет, завдання і структура курсу.
7. Категорії риторики: етос, пафос, логос.
8. Основні роди і види (жанри) красномовства.
9. Володіння словом животворящим як проблема соціального, професійного й особистого благополуччя: яке слово – таке і життя.
10. Риторична культура особистості й суспільства – проблеми й перспективи.

Тема 2. Теоретичні та історичні основи мистецтва красномовства.

11. Основні етапи зародження й розвитку риторики в історії людства.
12. Розвиток риторики в античності – однієї з семи вільних наук.
13. Розвиток риторики в епохи Середньовіччя, Відродження і модерну.
14. Неориторика в розвинених країнах Заходу.
15. Сучасні риторичні школи.
16. Розвиток риторики в Україні: ідеали і реалії.
17. Риторичні портрети ораторів від давнини до сучасності.
18. Сучасні постаті ораторів.
19. Риторика і суспільство: роль живого слова у суспільному житті в Україні нового тисячоліття.

Тема 3. Оратор і аудиторія: мистецтво публічної взаємодії

20. Роль ораторського мистецтва як фундаментального фактора у процесі розвитку людства та особистості.
21. Поняття риторичного ідеалу.
22. Номо verbo agens (лат.) – людина, яка діє словом.
23. Загальнопсихологічні вимоги до оратора.

24. Образ та особистість оратора – політика.
25. Оратор-чоловік, оратор-жінка; вимоги аудиторії до оратора. Індивідуальний ораторський стиль.
26. Роль раціональних та ірраціональних факторів у риторичному генезисі.
27. Аудиторія.
28. Система цінностей аудиторії як колективного суб'єкта риторичної дії.
29. Типи аудиторій.
30. Типи співрозмовників.
31. Програми вивчення аудиторії.
32. Бар'єри розуміння, громадська думка, мотивація, установка.
33. Взаємодія оратора з аудиторією як творчий процес.
34. Взаємодія оратора з аудиторією.
35. Урахування специфіки аудиторії й встановлення контактів з нею.
36. Діалог як риторичний дискурс.
37. Прийоми активізації уваги слухачів: риторичне запитання; драматизація; зіставлення усіх “за” і “проти”; згадка про цікаву пригоду з минулого чи сучасного; експресія; внесення елемента неформальності; прогнозування; провокація; несподівана інформація; гіперболізація; наведення цитат, максимів, афоризмів, прислів'їв і приказок; подання незвичних пропозицій; наведення історичного епізоду або епізоду з особистого життя тощо.
38. Правила спілкування для оратора і слухача: спільне і специфічне.
39. Основні критерії оцінювання публічної промови: обізнаність промовця з вибраної теми; точне, цікаве та інтригуюче формулювання назви теми: фактор актуальності та новизни теми: ефективність вступу; інформаційна свіжість; логічність розвитку теми; аргументація основних положень; контраргументація; наочність; контакт з аудиторією; засоби активізації уваги слухачів; мистецтво цитування; прийоми драматизації виступу; поведінка оратора на трибуні; стилістична виразність виступу; техніка і культура мовлення; засоби художнього мовлення; афористичність мовлення; інтонаційна різноманітність; елементи театралізації; гумор; цікаві приклади тощо.
40. Урахування психологічних особливостей аудиторії під час підготовки оратора до публічного виступу.
41. Характеристика аудиторії.
42. Перешкоди встановлення контакту оратора й аудиторії, шляхи їх подолання.
43. Поняття про мовленнєву агресію.
44. Принципи безконфліктного спілкування.
45. Рольовий трикутник у діалозі: «Переслідувач», «Радник», «Жертва».
46. Співрозмовники: «Батько», «Дорослий», «Дитина».

47. Технології налагоджування контакту на докомунікативній, комунікативній і посткомунікативній фазах комунікації.
48. Аналіз якості та ефективності продукту риторичної діяльності.
49. Самоаналіз (рефлексія) і коригування продукту мисленнєво-мовленнєвої діяльності, мистецтво критики й аналізу інших.

**Тема 4. Риторична етика, духовно-моральний потенціал
красномовства на засадах християнської етики.
Агональна (конфронтаційна) риторика**

50. Язик – друг і ворог особистості.
51. Протилежні оцінки мовлення, його небезпеки й благості.
52. Двоїсте ставлення до мовлення і риторики.
53. Риторична етика від античності до сучасності.
54. Красномовство істинне і хибне (псевдокрасномовство).
55. Маніпулятивна риторика (антириторика).
56. Вчення М. Бахтіна та І. Пешкова про риторичний вчинок.
57. Етичні джерела народного золотослова України про риторичну етику.
58. Красномовство слов'ян.
59. Етичні традиції Київської Русі.
60. Українська неориторика Любові на духовно-моральних засадах християнської етики.
61. Похвальне красномовство (епідейктичне): традиції та сучасність.
62. Образ ритора та особистість мовця: духовно-моральні засади єдності думки, слова, риторичного вчинку на засадах християнської етики.

**Тема 5. Інвенція – мистецтво задуму промови, пошук
і знаходження конструктивних ідей**

63. Типи підготовки до промови, переваги і недоліки кожного з них.
64. Концептуальний закон.
65. Процес і способи розробки концепції.
66. Закон моделювання аудиторії.
67. Прогнозування соціально-психологічних ознак.
68. Стратегічний закон.
69. Системна побудова оратором стратегії впливу на аудиторію.
70. Тактичний закон.
71. Психологічні аспекти впливу.
72. Цільова установка оратора.
73. Завдання та надзавдання.

Тема 6. Диспозиція (архітектоніка промови)

74. Архітектоніка промови: вступ, нарація (виклад), розробка (аргументація), заключна частина.
75. Варіанти схеми.
76. Вступ: види та функції.
77. Виклад: моделі та методи.
78. Аргументація: структура та види.
79. Логічна культура оратора.
80. Логічні помилки.
81. Заключна частина: типи її побудови.
82. Активізація мисленнєвої та почуттєво-емоційної діяльності аудиторії.

Тема 7. Елокуція – мистецтво вербального оформлення промови

83. Прямі способи мовленнєвого впливу.
84. Непрямі способи мовленнєвого впливу.
85. Логіка і паралогіка.
86. Фігуративна практика.
87. Фігури.
88. Тропи: метафора, метонімія, іронія та ін.
89. Мовленнєвий закон.
90. Алхімія та магія живого слова.
91. Комунікативні якості мовлення: правильність, виразність, багатство, ясність, точність, стислість, доцільність, художня образність.
92. Техніка мовлення.
93. Поради ораторам.
94. Робота над готовим текстом.
95. Репетиція промови.
96. Співвідношення виступу та імпровізації.

Тема 8. Меморія та акція. Мистецтво проголошення промови перед аудиторією

97. Меморія: загальна характеристика.
98. Акція.
99. Партитура тексту як програма дій оратора.
100. Контакт між оратором та аудиторією.
101. Ораторський шок.
102. Стреси й стресори оратора.
103. Полемічна майстерність оратора.

104. Закон ефективної комунікації.
105. Система дій з метою встановлення і збереження контакту.
106. Невербальна комунікація.
107. Системно-аналітичний закон.
108. Аналіз якості та ефективності продукту мисленнєво-мовленнєвої діяльності.
109. Самоаналіз (рефлексія), аналіз інших виступів.
110. Планування і прогнозування ораторської діяльності.
111. Ефективність і впливовість виступу оратора.

Тема 9. Основи полемічного мистецтва

112. Сутність полеміки та її різновиди.
113. Спільне та відмінне у різновидах полеміки, дискусії, диспуту, суперечки.
114. Мистецтво полеміки.
115. Етика та етикет полеміста.
116. Риси полемічного стилю.
117. Культура полеміки.
118. Полемічні прийоми.
119. Методи маніпулювання, шляхи їх визначення і подолання.
120. Заборонені прийоми в полеміці.
121. Умови вибору мови і стилю полеміки у різних жанрах красномовства.
122. Доцільність використання емоцій, іронії, сарказму в суперечці, полеміці, дискусії, диспуті тощо.
123. Конструктивізм полеміки, дискусії, диспуту.
124. Живе слово в ефірі: особливості прямого ефіру – монологу, діалогу, полілогу.